



Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Rajna Ferenc*

Cím: *Evva Lajos*

Forrás: *Világ*

Bn 1922. 11. 3.

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Evva Lajos

Idő

"1922"

Személy

Közn. nyomt. XX. 22.

EVVA LAJOS IRTA: RAJNA FERENC

Mikor a titkár Evva Lajos ült az igazgató Rákosi Jenő székébe, a Népszínház még a közönség-szerzés verejtékes munkájában állott. Ez a közönség még nem volt nagy, nem volt eléggé magyar, azonfelül megoszlott a Nemzeti Színház és a gyapju-utcai német színház között. Operettszínház mivoltában különösen a német színházzal kellett a versenyt állania, ahol a Swoboda-éra szórta utolsó, egyre halványodó, de még mindig elég erősen világító és melegítő sugarait. Dacára annak, hogy Rákosi alatt már Blaháné volt az operette-előadások fényt árasztó csillaga és *Angot*-ban, *Kisasszony feleségem*-ben, *Koziki*-ben és később a *Kornevillei harangok*-ban Együd Istvánnal, akkor legzseniálisabb partnerével, megismerette a pesti közönséggel a magyar operettelőadás külön izességét, azokkal a darabokkal, amelyeket a német színház után játszottak, a Népszínház még alul maradt. Hiszen az egész német operetterületen, Ausztriában és Németországban, minden kétségen felül állónak tartották azt, hogy *Angot*-ot, *Fatiniczá-t*, a *Börögér*-t és *Giroffé-Giroslá-t* a pesti német színháznál sehol se játszották jobban. A magyar operett hegemoniáját Budapestten Rákosi Jenő még nem bírta megteremtteni. Ez a győzelem Evva Lajosnak volt fenntartva. Meg is csinálta, bár igaz, hogy Rákosi volt a diadal előkészítője és a „père à la victoire”-ja.

Különösen a darabszerzés dolgában. Erről nekem egy igen mulatságos emlékezősem van. Lesser Szaniszló, a német színház utolsó igazgatója, egyszer elfogott a régi Váci-uton és beszélgettünk színházi dolgokról. A beszélgetés során sugárzó arccal mondta: „Hallgassa csak meg, doktorkám (a német színházak és tolvajok a régi Pesten az újságírók konokul „Herr Doktor”-nak szólították), hogyan csaptam én be azt a hülye Rákosit („den Trottel Rákosi”). Elcsaklítottam tőle Lecocq *Hundert Jungfrauen* operettjét és átengedtem neki helyébe két szemétt darabot.” Pár perc múlva tisztán állott előttem, hogy ki volt a két igazgató között a ravaszabb darabkepec. Mert a két „szemétdarab”, amelyekkel Rákosi becsapta magát Lesserrel, a *Kornevillei harangok* és a *Rip van Winkle volt*, Planquette mesterművei, amelyek husz évig voltak a Népszínház műsorán, míg Lesser a

Hundert Jungfrauen-t három előadás után kénytelen volt a műsorról levenni.

Nehéz dolga volt eleinte Evva Lajosnak. Ő úgy darabokban, mint színészekben a keserves keresésre volt utalva. De a keserves keresés szerencsés találonak bizonyult. Rákosi a népszínműben is kijátszotta volt három nagy ütőkártyáját: Csepreghy Ferenc *Sárga csikó*-ját, *Piros bugyellár*-át, Tóth Ede *Tolonc*-át. Evva tehát itt is a keresésre kellett, hogy vesse magát. De meg is találta embereit. Jött Rátkai László a *Felhő Klári*-val, Lukács Sándor a *Vöröshaju*-val, Almássy Tihamér a *Tót leány*-nyal, Gerő Károly a *Turi Borcsá*-val, Makróczy János a *Borzáné Marcsájá*-val, Follinusz Aurél a *Náni*-val, Vidor Pál a *Vörös sapka*-val és az *Ingyenélők*-kel, Rákosi Jenő *Magdolná*-val és *Éjjel az erdőn*-nel és Gerő Károly a legjobb nagyvárosi népszínmű-bohózzal, a *Próbaházasság*-gal. Színes, vérbő népszínmű-műsort teremtett ezekből Evva a Népszínháznak. Növelte ezzel színházának közönségét és hatalmasan folytatta Budapestnek Rákosi által megkezdett magyarosítását, amely a Népszínház legnagyobb kultúrfejlesztménye marad örök időkre.

Az operett terén is buzgó kereső és nem egyszerű szerencsés találó volt Evva. A Zeneakadémia fiatal abiturensei közül kihálászta Hegyi Bélát és Bátor Szidort, akik a Népszínháznak *Uff kirdly*-t, a *Titkos csók*-ot és *Pepitá*-t ajándékozták, sikert csinált Fejér és Bély *Katalin*-jával, próbálkozott Forray Miklós és Sztojanovics Jenő operettjeivel, sőt elment az orfeum tájkára is, megíratta Rosenzweig Vilmos és Adolffal a *Tél és Tavasz*-t, csakhogy magyar operettből erőszakolja ki a sikert. Végre aztán kincset talált Verő Györgyben, aki egyben író és zeneszerző, amellelt Evva rendezője is volt. A *szultán*, *Virágsata*, utána a hazaftas alkalmi darabok, *Ezer év* és a *Hadak útja* voltak Verő igazi, színpadiassággal ékes munkái, amelyekkel Evva a Népszínházat a sorozatos, vagy százelőadásos darabok boldogító érájába vezette át.

Még jobban domborodott ki Evva igazgatói koncepciója a színészhelyesek szünet nélkül való keresésében és ösztönös felkutatásában. Még javában és pazarul szórta Blaháné isten akaratából lett büvöletes tehetségének és elragadó egyéniségének ragyogó tűzkarikáit, midőn melléje állította Evva Pálmay Ilkát, Hegyi Arankát, akiket valóságos cselekvési furorral tépett ki Kolozsvár és Szabadka szívéből

és megalkotta felülmulhatatlan primadonna-triászát, amelynek csodálatára messziről jöttek a szerzők és komponisták, hogy színpadi alakjaikat a magyar eredetiség szívében és tüzeben láthassák. Elment a Várba Margó Céliáért, Budára Németh Józsefért, Tolagi Adolffért, Kiss Mihályért, Debrecenbe Vidor Pálért, Kolozsvárra Szombathelyi Béláért, Pusztai Ferencért, Szegedre Szilágyi Béláért, Miskolcra Gyöngyözsőért, körülvette a tehetség tüzeiben égő napjait olyan fölséges bolygókkal, mint amilyenek Csongoril Mariska, Tóth Ilonka, Boránd Gyula és Ujváry Károly voltak, megalkotta velük a pesti operette európai híret és a Népszínház hőskorát.

Ezzel az együttessel azután megszínálta azt, amit Rákosi Jenőnek még nem sikerülhetett: végérvényesen levette a német színház konkurrenciáját. A döntő ütőket a *Cigánybáró* emlékezetes bemutatójánál volt. A bécsi operettekről szóló ügynöki szerződéseket a Népszínház akkoriban csak azzal a megkötéssel írhatta alá, hogy bécsi vagy németországi operettet csak a német színházban megtartott ötven előadás után adhatott elő. Hamarabb csak abban az esetben, ha a német előadás állóképessége csekélyebb volt. A német színház tehát ötvenszer adta a *Zigeunerbaron*-t. Volt is sikere, Köhle, aki Zsupánt játszotta, igen tehetséges színész és kómikus volt. Barinkayt a jóhangu és kitűnő kiállású Schmidler, Szaffit a szintén gyönyörű hangu Herger Aranka, Ciprát pedig Stein Berta, a bécsi Wiedeni színház fenntartás nélkül elismert altisztánője énekelte. Aztán jött a Népszínház *Cigánybáró*-premierje. Erkel Elek hatalmas hullámzásba hozta a zenekart és a nagy finálé hangzónéi mindent magával ragadó erővel zuhogtak le a hallás örömeiben dözsölő közönségre. Tenorista hijján Pálmay Ilka énekelte Barinkayt, Hang helyett megjelenésének varázsával, játékanak merészségével hatott. A színpad megtelt olyan alakokkal, mint Németh Józsa zamatos izű Zsupánja, Margó Célia romantikus varázzsal övezett, gyönyörű hangu Ciprája, Szilágyi Béla Cagneroja, Hunyady József Gábor diákja, Ligeti Irma Arzenája, Csatai Zsófi Mirabellája voltak. De a cigányosság parázsló szenvedélyével, a poézis megejtő és megható bájjával és a tánc vad gráciájával Hegyi Aranka Szaffija ontotta a színpadi szugesztiók lenyűgöző kisugárzásait. Tánc a első fináléban bódító narkotikumként felhőzte be a tömeg érzékeit és mikor a második felvonásban Pálmay Ilkával a híressé vál